

De Stem van Grave

Uitgave van de KSBS | Berichten uit de wereld van slechtziende en blinde mensen

Oogcafé Land van Cuijk bestaat vijf jaar en dat wordt gevierd met een gezellige bijeenkomst en de presentatie van een bijzonder kunstwerk in de bibliotheek van Grave. De start van dit Oogcafé was niet gemakkelijk midden in coronatijd, maar inmiddels is het maandelijks een vaste waarde voor ongeveer 25 deelnemers.

door Jenneke van Dongen | foto's John Smits

Jubileum Oogcafé Land van Cuijk

'De ontmoeting is het belangrijkste'

Oogcafé Land van Cuijk viert feest.

Ruim tien jaar geleden werd op initiatief van de Oogvereniging het eerste Oogcafé opgericht. Het idee was om een laagdrempelige ontmoetingsplek te hebben voor mensen met een visuele beperking en hun netwerk. Via informele bijeenkomsten kon praktische informatie gedeeld worden en was er vooral veel ruimte voor ontmoeting en het uitwisselen van ervaringen. Inmiddels zijn er, verspreid over het hele land, ruim 75 Oogcafés.

Oogcafé Land van Cuijk

Vijf jaar geleden werd Wilma Lems, slechtziend, bibliothecaresse en programmamaker bij BiblioPlus, de bibliotheekorganisatie in het Land van Cuijk en Maasduinen, lid van de Oogvereniging. Ze verbaasde zich

erover dat er in de regio Land van Cuijk geen Oogcafé werd georganiseerd. In overleg met de Oogvereniging heeft zij toen Oogcafé Land van Cuijk opgericht.

Jubileum

Op deze feestelijke dag zijn er maar liefst 44 personen aanwezig, zo meldt Wilma bij haar welkomstpraatje. "En, zoals bij elke bijeenkomst van het Oogcafé, beginnen we met de presentielijst." Op die manier weet immers iedereen wie er aanwezig is. Na de presentielijst laat Wilma een lied horen van Charlotte Glorie: 'Kom allen naar het Oogcafé, daar kun je echt jezelf zijn. Ze begrijpen je vreugd en je pijn'. De blinde zangeres en cabaretière Glorie schreef dit lied in coronatijd, Wilma opende er de

eerste bijeenkomst van het Oogcafé van Land van Cuijk mee. Wilma: "In die eerste bijeenkomst stelde een van de deelnemers, Rinus Rijk, voor dat er een groepje geformeerd zou worden, dat zou gaan helpen met het voorbereiden en het organiseren van het Oogcafé." En zo geschiedde. Nu komen er maandelijks zo'n 25 deelnemers bij elkaar in de bibliotheek van Cuijk.

Elke keer een ander thema

Louis Selten is een van de mensen, die met Wilma de thema's bedenkt. "Het is mooi om te doen en het geeft ook voldoening dat je zoiets voor elkaar kunt doen. We bedenken samen waar onze deelnemers behoefte aan hebben. De ene keer hebben we een spreker, dan weer is er alle ruimte om te vertellen hoe je

een vakantie hebt beleefd. De laatste keer hebben we aan de hand van stellingen in groepjes met elkaar gesproken over problemen en oplossingen. De gezelligheid van de groep en het onder elkaar zijn, dat zijn voor mij de belangrijkste redenen om actief te zijn bij het Oogcafé."

Kunstwerk

Vorig jaar was het mobiele multi-zintuiglijke museum Sensory MoMa in het Land van Cuijk. Dat inspireerde het Oogcafé om zelf een eigen multi-sensorisch kunstwerk te gaan maken. Het resultaat is het kunstwerk Oogverblindend!! dat enthousiasme uitstraalt en met een knipoog verwijst naar de belangrijkste functie

lees verder op pagina 2

Rustmomentje in het logeershuis

IVN wandeling met al je zintuigen

Portret van een leerling: Nikita speelt een rol in Netflixserie

van het Oogcafé: verbinden. Wilma: “De houten letters en de uitroep-tekens zijn door de deelnemers van het Oogcafé multisensorisch gemaakt. Met de onthulling van het kunstwerk op deze feestelijke middag spreek ik ook meteen de wens uit dat er nog vele jaren mogen volgen. Op naar het 10-jarig jubileum!”

Voelbare letters

Na de onthulling van het kunstwerk bekijken en betasten de aanwezigen het object. De letters van het woord Oogverblindend, inclusief twee uitroepetekens, zijn op heel verschillende manieren multisensorisch gemaakt. Zo zijn er letters, die een gehaakt jasje hebben gekregen en letters die beplakt zijn met schelpen. Een andere letter is helemaal voorzien van steentjes. Er zijn ook letters, die niet alleen te voelen, maar ook te

ruiken zijn: de R is beplakt met heerlijk ruikende potpourri en er is een letter waar kruidnagel in gestopt is. Het vormt een prachtig geheel.

Ervaringen

Truus Dieks bezoekt de bijeenkomsten van het Oogcafé regelmatig. “De ontmoeting is voor mij het belangrijkste. Sommigen hebben het dan over de ontmoeting met gelijkgestemden, maar zo zie ik dat niet. Er zijn zoveel verschillende vormen van slechthooftheid en die brengen allemaal hun eigen specifieke kenmerken en beperkingen met zich mee. Dus nee, we zijn niet allemaal gelijkgestemd, maar er is wél veel verbinding onderling en dat maakt de ontmoetingen in het Oogcafé zo waardevol.” Aan het eind van de middag wordt door enkele aanwezigen de vraag

Het kunstwerk wordt onthuld.

gesteld wat er nu met het kunstwerk gaat gebeuren. Het zal weliswaar nog enkele weken te zien zijn in de bibliotheek van Grave, maar dan? Talrijke ideeën worden aangedragen: rouleren langs alle vestigingen van BiblioPlus, het blindenmuseum in Ermelo, het regionale ziekenhuis of het gemeentehuis van Land van Cuijk. Waar het uiteindelijke terechtkomt? De tijd zal het leren. ■

Een Oogcafé is dé plek waar je elkaar ontmoet, informatie krijgt, verhalen deelt en handige tips uitwisselt met mensen die begrijpen waar je tegenaan loopt als je slechthoofdig of blind bent. Heb je net een diagnose gekregen? Leef je juist al jaren met een oogandoening of visuele beperking? Of ben je als partner, ouder of mantelzorger op zoek naar informatie en verbinding? Iedereen is welkom in het Oogcafé. Je hoeft hiervoor geen lid te zijn van de Oogvereniging. Op oogvereniging.nl/oogcafes/ staan alle Oogcafés in Nederland.

Kort nieuws

Onderzoek Muller Instituut

Zwemmen betekent voor veel mensen met een visuele beperking ontspanning en een gevoel van vrijheid. Maar de toegankelijkheid van zwembaden voor mensen met een visuele beperking is nog niet vanzelfsprekend. Dat blijkt uit het onderzoek van het Muller

Instituut. Dit is gebaseerd op gesprekken met achttien slechthoofdig en blinde zwimmers. Niet iedereen kan zelfstandig naar het zwembad reizen. Ook is de website van het zwembad vaak niet digitaal toegankelijk. Eenmaal binnen spelen praktische en fysieke drempels een grote rol. Kleedhokjes en kluisjes zijn slecht vindbaar. De inrichting van het gebouw maakt het lastig zich te oriënteren. Ook in het water ervaren zwimmers uitdagingen. Zoals binnen de baan blijven zwemmen en de kant vinden. Dat komt bijvoorbeeld door bodemlijnen met te weinig contrast. Het rapport geeft aanbevelingen, zoals: investeer in bewustwording en scholing van personeel, betrek mensen met een visuele beperking bij ontwerp- en verbouwplannen en actualiseer en verplicht de Richtlijnen Toegankelijkheid Indoor Sportaccommodaties.

Wandelen op Landgoed Tongelaar

Op Landgoed Tongelaar in Mill worden regelmatig wandelingen georganiseerd onder begeleiding van een gids. De wandelingen worden georganiseerd door Jo van Gemert uit Wilbertoord namens Brabants Landschap. Tijdens de tochten staat niet alleen kijken centraal, maar vooral het beleven van de natuur met alle zintuigen. Deelnemers kunnen luisteren naar de geluiden van het gebied,

geuren opsnuiven en voelen wat de natuur op Tongelaar te bieden heeft. De wandelingen vinden elke tweede zondag van de maand plaats en mensen met een visuele beperking zijn samen met een begeleider van harte welkom om aan te sluiten. Meer informatie of aanmelden voor deze wandelingen? Check dan de website www.brabantslandschap.nl

Nieuwe Visio-podcast “We zien wel”

Werken, daten, uitgaan, grenzen verleggen of een kindje krijgen: hoe doe je dat als je weinig of niets ziet? In de nieuwe podcastserie van Visio “We zien wel” gaan Visio-collega’s Jelske en Lenny in gesprek met slechthoofdig en blinde mensen. Ze bespreken uitdagingen, successen en slimme oplossingen. Je hoort herkenbare verhalen, blunders en handige tips. De podcast bestaat in totaal uit vijf

afleveringen. In elke aflevering praten Jelske en Lenny met iemand die zelf een visuele beperking heeft. Je hoort wat goed gaat, waar iemand tegenaan loopt en welke slimme trucs diegene gebruikt om zo zelfstandig mogelijk te leven. Soms gaat het over blunders of grappige momenten, soms over doorzetten en nieuwe mogelijkheden ontdekken.

Speeltuin Het Kwekkeltje

Deze speeltuin in Rosmalen wordt gerund door vrijwilligers, die willen dat de speeltuin een veilige omgeving is en blijft voor alle minderjarigen en/of mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking. De grote speeltoren is de blikvanger in de speeltuin en al jaren bij veel kinderen favoriet. Omdat deze aan vervanging toe was is er onlangs een geheel vernieuwde toren neergezet. Het bijzondere aan deze toren is dat hij nog inclusiever is gemaakt. Zo zijn er vogelgeluiden te horen, is er voelwand, een geleidelijn en is de benedenverdieping rolstoeltoegankelijk. Voor kinderen die slechthoofdig of blind zijn is er een braillebordje. Hierop staat in braille en in zwart-wit geschreven wat voor toestel het is. Speeltuin ‘t Kwekkeltje is open van 1 april tot 1 november van 10.00 tot 19.00 uur en is te vinden aan de Sportlaan in Rosmalen.

Blind Sherlock

De nieuwe Vlaams-Nederlandse misdaad-serie Blind Sherlock is vanaf eind januari 2026 op Netflix te zien. De serie volgt de blinde Roman Mertens, die dankzij zijn uitzonderlijke gehoor een baan krijgt bij de politie-afluisterunit in Rotterdam. Het is een spannende dramaserie, deels gebaseerd op waargebeurde feiten, met Frank Lammers in een van de hoofdrollen. Roman Mertens (gespeeld door Bart Kelchtermans, die ook in werkelijkheid nagenoeg blind is) wordt aangenomen om als telefoontapper de Rotterdamse onderwereld te ontmaskeren. De serie is losjes gebaseerd op het waar-gebeurde verhaal van Sacha Van Loo, een blinde man die jarenlang als telefoontapper werkte voor de federale politie in België. Nikita Nana Grigorian (17), leerling van Visio Onderwijs Grave, heeft een bijrol in de serie. In aflevering vier speelt ze de jonge versie van tolk Meryem (Aysegül Karaca)

Het was even wennen in het logeerhuis van de Blauwe Kamer in Breda voor de 18-jarige Frederiek Lans uit Oosterhout. Maar na een spannende schooldag komt ze tegenwoordig tot rust in het logeerhuis. “Een lange schooldag hakt er bij veel van onze cliënten flink in”, zegt cliëntbegeleidster Kim de Wijs. “Maar het mes snijdt ook aan twee kanten. Op logeerdagen kunnen de ouders van Frederiek op adem komen en hun ‘eigen ding doen’.”

Voor Frederiek (18) voelt het logeerhuis als thuiskomen

door Corné Verschuren | foto's Ron Magielse

Cliëntbegeleidster Kim de Wijs van het logeerhuis noemt het einde van de schooldag een ‘rust-momentje’ voor haar cliënten. “We doen hetzelfde als we bij onze eigen kinderen zouden doen. We geven ze wat te drinken en maken een gezellig praatje over hun schooldag”, zegt ze. In het logeerhuis hoeft niets en mag alles. “We bieden de kinderen een activiteit aan en dat is per kind verschillend. Andere kinderen gaan hun eigen gang. We merken wel dat de iPad momenteel in trek is. Sommige kinderen zijn toe aan rust en gaan relaxen op het waterbed. De begeleiders van het logeerhuis koken zelf. We proberen daar ook de kinderen bij te betrekken. Tussen acht en negen uur gaan de meesten naar bed.”

Logeerpartijen

Op het terrein van de Blauwe Kamer staan twee logeerhuizen: een voor oudere cliënten en een voor de opgroeiende jeugd van 7 tot 19 jaar. Kim: “Het logeren van de kinderen is bedoeld om even in een andere omgeving te zijn, nieuwe vaardigheden te leren en ook andere kinderen te ontmoeten.” Voor het thuisfront is dat de gelegenheid om de zorg voor hun kinderen een dag, een weekend of enkele vakantieweken toe te vertrouwen aan de begeleiding van het logeerhuis.” Voor beide logeerhuizen zijn in totaal ongeveer tien vaste begeleiders beschikbaar. “Per nacht kunnen in elk logeerhuis maximaal zeven cliënten overnachten.”

Nooit saai

Sommige kinderen en ouders wonen op afstand van de Blauwe Kamer. “Die ouders vinden het prettig om hun kind bijvoorbeeld enkele nachten aaneengesloten te laten logeren. Andere kinderen hebben een vaste dag per week. Maar vooral de weekenden zijn in trek.” De meeste kinderen

komen graag naar het logeerhuis. “Ze leren van elkaar en ontmoeten andere kinderen. Het is hier nooit saai”, beschrijft Kim de sfeer.

Vaste gast

Een van de vaste gasten van het logeerhuis is Frederiek Lans. Ze woont samen met haar ouders Veronique en Bram in Oosterhout. Frederiek, die in huiselijke kring met ‘Free’ wordt aangesproken, heeft ook nog twee broers. Door een vorm van slechthoortheid (cerebrale visuele stoornis) worden de binnenkomende beelden door Frederiek niet goed verwerkt. Daarnaast is ze verstandelijk beperkt. Vooral als ze moe is vraagt ze veel zorg en aandacht.

Moeilijke beslissing

Voor Veronique en Bram was het logeerhuis in eerste instantie een moeilijke beslissing. “De zorg en begeleiding van Frederiek werd ons gezin te veel. We hebben nog twee zonen. Die vonden de omgang met hun zus steeds moeilijker worden. Het uit eten gaan in een restaurant en andere uitjes werden steeds lastiger. Ook het samen op vakantie gaan, kwam steeds minder vaak voor. ‘Free’ had het leuk gehad, maar wij hadden het zwaar. Soms

kreeg ze een aanval en dan moesten we naar huis. Dat was op de eerste plaats vervelend voor Frederiek en op de laatste plaats voor de rest van ons gezin”, vertelt Veronique. Veronique en Bram besloten om Frederiek aan te melden voor het logeerhuis op de Blauwe Kamer. “Het aantal keren logeren werd langzaam steeds verder uitgebouwd en dat ging goed”, beschrijft Bram. Frederiek logeert sinds die tijd iedere donderdag, twee weekenden per maand en om het weekend ook op maandag.

Buitenwereld

Veronique vond het in het begin niet makkelijk. “Het is best moeilijk om je dochter achter te laten. Als ouder voelt het als falen, maar dat is niet zo. De buitenwereld kijkt er misschien anders tegenaan. Maar we doen het grotendeels voor Frederiek en pas op de laatste plaats voor onszelf.”

Frederiek gaat graag logeren. Bram: “We zijn blij dat het logeerhuis er is. Het geeft ons meer mogelijkheden. Samen houden we het langer vol. Als Frederiek twintig jaar wordt gaat ze naar het andere logeerhuis om verder volwassen te worden.” ■

Met de koffer onderweg naar het logeerhuis.

Handig Voelbare stickers

Hoe kun je een (huishoudelijk) apparaat of een touchscreen bruikbaar maken voor mensen die slechthoort of blind zijn? Daarvoor heeft Hable sinds kort tactiele stickers. Er zijn verschillende sets te koop. De meest gangbare zijn:

- Letters – in reliëf en braille,
- Cijfers – in braille en reliëf
- Pictogrammen.

In de set pictogrammen vind je basisvormen als: cirkels, vierkanten, plustekens en richtingpijlen. De tactiele voelbare stickers zijn hitte-

en waterbestendig en bovendien in contrastrijke kleuren uitgevoerd.

Informatie

De stickers, Stactiles genoemd, kosten rond de €15 per set. Deze zijn te koop via internet: <https://www.iamhable.com/nl/pages/stactiles>. ■

Met dank aan Wim Pierik, kennismakelaar Koninklijke Visio

De ambitie van blind baseballers Michelle en Angeliek: ‘Onze droom is deelname aan de Paralympics’

Angeliek van der Velden en Michelle van den Berg zijn twee ervaren beoefenaars van de sport blind baseball. Het is een voor blinden en slechtzienden aangepaste vorm van honkbal. “Mede dankzij een donatie van de KSBS konden we in 2025 naar het Europees Kampioenschap in Italië, een geweldige belevenis”, vertellen ze enthousiast.

door Thea Westerbeek | foto Sil Vermeeren

En ze mogen trots zijn, want het Team NL behaalde brons op het EK! Angeliek speelt in het team van de Flying Foxes in Beek (L). Daarnaast zit zij in het bestuur van de Stichting Blind Baseball Nederland en is zij onder andere verantwoordelijk voor het aanvragen van donaties. Michelle doet de communicatie voor deze stichting en zij speelt in het andere blindbaseballteam dat Nederland rijk is, dat van de Moorfielders in Ede.

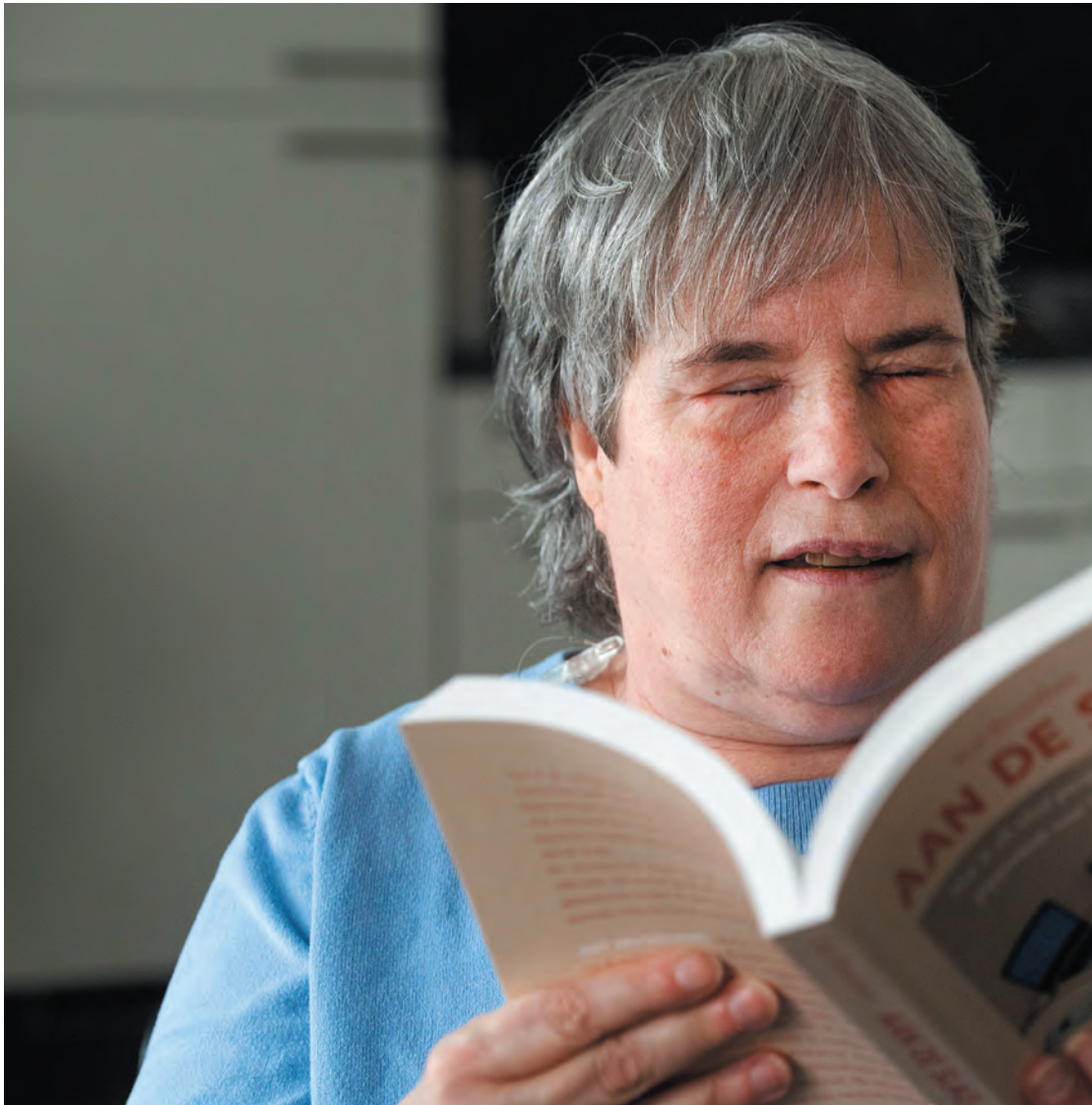
Belletjes

Bij blind baseball dragen alle spelers een geblindeerde bril, zodat de situatie voor iedere deelnemer gelijk is. Het spel volgt nagenoeg dezelfde regels als bij honkbal, maar er wordt gespeeld met een rinkelende bal. De bal wordt niet aangegooid, maar de persoon aan slag slaat de bal uit eigen hand. De spelers moeten dus geconcentreerd luisteren naar de belletjes en geven elkaar ook aanwijzingen waar de bal zich bevindt. Tijdens wedstrijden moet het

publiek heel stil zijn. Er mag alleen geklapt worden als het spel stilligt. Een andere aanpassing is het piepgeluid van het eerste honk. Ook zijn er ziende coaches, die met klappers de plaats van het honk aangeven. “In het begin is het wat eng om te rennen terwijl je niets ziet”, vertelt Michelle. “Maar dat went. Er staan ook meerdere ziende coaches langs het veld; veiligheid staat voorop. Als er al sprake is van een alarmerende situatie, roept een scheidsrechter STOP, en staat iedereen meteen stil.”

Droom

Michelle: “Onze droom is deelname aan de Paralympics. Maar dat kan pas als op elk continent competitie gespeeld wordt. Gelukkig hebben we wel kunnen deelnemen aan het EK. Mede dankzij een donatie van vijfduizend euro van de KSBS konden we reis en verblijf bekostigen. Het was een fantastische ervaring.” ■
Info: www.blindbaseballnederland.nl

Blinde Riet (61 een vuistdik b

‘Aan de slag’, zo luidt de titel die Riet Brusselsaars uit Halsteren aan haar boek gaf. In 352 bladzijden neemt de blinde schrijfster de lezer op sleeptouw door haar markante leven. Met tussenpozen deed ze in totaal zes jaar over het schrijven van het boek. Met als ondertitel: ‘Hoe ik als blind persoon mijn weg van poppenhoek naar thuishandelaar vond.’

door Corné Verschuren | foto Ron Magielse

“Kom binnen. Hebben jullie het kunnen vinden”, informeert Riet als de voordeur opengaat. Gevolgd door: “Zin in koffie? Stukje gebak? Ik heb het wel net uit de vriezer gehaald.” Riet is samen met een begeleidster net terug van haar wekelijkse aqua gym-sessie. Zo’n drie keer per week werkt Riet haar oefeningen af in het zwembad van Hoogerheide, een dorp vijftien kilometer verderop.

Op tafel ligt een dikke pil te wachten om besproken te worden. Naast het fysieke boek ligt een nog hogere stapel met de tekst in braille. “Mijn boek heeft als titel gekregen: ‘Aan de slag’. Dat het

Vrij Toegankelijk IVN wandeling | ‘Lopen over een smal stukje pad is juist spannend’

door John van Enckevort

Halfjaarlijks stippelen de gidsen Anita en Sjoerd van der Schuit een mooie wandelroute uit, ergens in de buurt van Roermond. Midden in het bos, op de heide of in de uiterwaarden kunnen de slechtziende en blinde deelnemers genieten van de mooie verhalen van de omgeving. Met een lekker streekproduct als toetje.

In 2016 volgde Sjoerd van der Schuit bij IVN Natuureducatie een opleiding tot natuurgids, waarbij hij als afsluiting een cursus opzette voor gidsen hoe om te gaan met wandelaars met een visuele beperking. Sindsdien organiseert hij in de regio Roermond een voorjaars- en een najaarswandeling voor blinden en slechtzienden, samen met zijn vrouw Anita. “De route is telkens ongeveer vier kilometer lang, maar we doen meer dan alleen

lopen. We vertellen verhalen, luisteren, ruiken en voelen”, legt Sjoerd uit. “En proeven”, vult vaste deelnemer Astrid Bloom (“ik ben beeldblind, zie alleen nog licht en donker”) aan. “Sjoerd en Anita zorgen altijd voor een hapje of een drankje uit de streek.”

De tochten beginnen in de regel op een plek waar je nog even een kopje koffie kunt drinken, maar waar het openbaar vervoer

niet per se om de hoek is. Deelnemers komen dan ook meestal met een autorijdende begeleider (echtgenoot, dochter, zoon). Astrid: “Mijn dochter ging vaak mee. Andere keren regelde ik speciaal vervoer, of kon ik met een vrijwilliger mee. Er is altijd een mouw aan te passen.” Aanvankelijk vreesde Sjoerd nog dat iemand over een boomwortel zou kunnen struikelen, of in de brandnetels zou eindigen. Maar in de

Riet schreef een boek over haar leven.

) schrijft zes jaar aan boek over haar leven

nieuwe kabinet onlangs met dezelfde titel op de proppen kwam, was toeval. Ik had mijn titel twee jaar geleden al bedacht. Eigenlijk had ik de titel moeten vastleggen”, lacht Riet.

Wat opvalt is dat de schrijfster een geheugen heeft als een olifant. Elk voorval of anekdote van haar leven wordt in het boek tot in het kleinste detail beschreven. “Ik kan zelfs data onthouden.”

Geen geluk

Riet wordt op 26 september 1965 geboren in Steenberg. De jonge spruit kondigt zich 2,5 maand te vroeg aan. “Volgens mijn moeder woog ik amper een kilo of, zoals mijn moeder het benoemde: het gewicht van een pak suiker.” Riet had geen geluk met haar start in het leven. Bij de vroeggeboorte kreeg Riet in het ziekenhuis te veel zuurstof toegediend. Ook bracht ze de eerste zes maanden van haar leven in een couveuse door. De hoeveel-

heid zuurstof in combinatie met een virus maken dat Riet blind door het leven moet gaan.

In haar vierde levensjaar verkaste Riet naar het blindeninstituut De Wijnberg in Grave. “Ik werd naar binnengedragen en kon nog niets. Mijn ouders hebben mij niet gestimuleerd. Ik at zelfs nog steeds babyvoeding. Ik zou in eerste instantie naar het internaat voor verstandelijk gehandicapten worden gebracht.”

Zuster Anna

Zuster Anna wordt Riet’s reddingsboei. “Zij is heel belangrijk voor mij geweest. Zuster Anna gaf aan dat ze het wel eens een half jaar met mij wilde proberen. Ze zag dat ik meer in mijn mars had. Daar heeft ze ook gelijk in gekregen. Ik heb me ondanks mijn blindheid goed kunnen ontwikkelen. Zo’n twintig jaar geleden kreeg ik opnieuw

contact met zuster Anna. Dat was een emotionele ontmoeting.”

Bewijsdrang

Als Riet op haar achttiende jaar De Wijnberg in Grave verlaat, heeft ze de diploma’s voor de lagere en middelbare school in haar schooltas zitten. “Vervolgens heb ik allerlei cursussen gevolgd om me nog verder te ontwikkelen. Ik ben uiteindelijk bij de Sociale Werkvoorziening terechtgekomen. Daar heb ik van alles gedaan: telefoniste, notuleren

“Als ik iets wil, zoals het schrijven van mijn boek, dan zet ik me ook voor honderd procent in.”

en ondersteuning van personeelszaken. Toch zat ik daar niet op mijn plek en dat frustreerde me. Ze vonden me een drammer. Dat mag iemand natuurlijk vinden. Ik wilde me te nadrukkelijk bewijzen. Daar werd ik op dat moment ook geen beter en leuker mens van.” Bij een notuleerbedrijf kreeg Riet wel een kans. “Helaas ben ik daar ontslagen omdat er geen werk meer was.”

Donorshow

Het boek ‘Aan de slag’, is niet haar eerste boek. In 2007 kwam de omroep BNN met De Grote Donorshow. Riet meldde zich om anoniem een nier af te staan aan een patiënt. “Ik speelde met de gedachte om een boek te schrijven, maar vanuit het perspectief van de donor. Hoe gaat het psychisch met de donor? Het moest een boek worden dat ik destijds zelf als donor had willen lezen.” Het eerste boek kreeg de titel: ‘Mijn nier voor een nieuw leven.’ In het boek beschrijft Riet het proces van de nier-donatie.

Vangnet

Volgens Riet is het persoonsgebonden budget haar heilige graal. “Dat is mijn vangnet. De begeleiders en vrijwilligers komen graag naar mij. En dat waardeer ik. Als ik iets wil, zoals het schrijven van mijn boek, dan zet ik me ook voor honderd procent in. Dat arbeidsethos heb ik van mijn ouders meegekregen. Als je ergens aan begint moet je het ook afmaken.”

Beweging en ontspanning

Aan beweging en ontspanning heeft Riet geen gebrek. “Ik ga enkele keren per week zwemmen. Daarnaast zing ik in Roosendaal in een popkoor. We zingen hits van vroeger en nu. Alleen als het op choreografie uitkomt, lig ik er natuurlijk al snel uit. Een dag per week ga ik naar een speciale dagbesteding voor blinden en slechtzienden in Breda.”

Duet met Anouk

“Ogenscheinlijk ben ik gelukkig, maar met chronische pijn op de achtergrond is het ook zwaar. In combinatie met mijn blind zijn kost het veel energie. Ik heb wel besloten dat ik iets van het leven wil maken. Ik kan wel miepen en zeuren, maar de mensen komen graag bij mij langs.” Wat ik nog zou willen doen in het leven? “Een duet zingen met Simone Kleinsma of met Anouk. Daarnaast wil ik nog een podcast maken. Daarin zou ik over mijn leven willen vertellen of over het vrijwilligerswerk bij de Luisterlijn. Veel mensen weten niet dat er een luisterend oor is. Ook voor mensen met een visuele beperking is dit zinvol vrijwilligerswerk.” ■

praktijk zijn er nooit problemen geweest: “Wanneer we bijvoorbeeld over een zeer smal stukje pad moeten lopen, wordt dat juist als spannend en extra leuk ervaren.” Op de website is te vinden wanneer de volgende wandeling plaatsvindt (scan de QR-code). ■

Struinen door de natuur met de IVN.

In Suriname ontbreekt het blinde en slechthziende kinderen aan veel. De Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden (CBB) in Ermelo biedt de helpende hand door onder andere lesboeken om te zetten in braille en het maken van audioboeken. Hoofd Communicatie Martin van Emous: “Sinds 1975 is het feitelijk achteruitgegaan.”

‘De brailleprinter draaide nog op Windows95’

door John van Enckevort

Wat doet de CBB?
We zijn in 1912 opgericht met als doel brailleboeken via een bibliotheek beschikbaar te stellen voor blinde mensen. Tegenwoordig lenen we nog steeds uit, maar zijn we vooral producent geworden. Hier in Ermelo hebben we onder andere een zeer geavanceerde reliëfprinter staan en vijf brailleprinters met manshoge papierrollen. Hiermee kunnen we een flinke productie bereiken. Verder hebben we dertien drukbezette studio’s – elf hier en twee in Sneek – waar we audioboeken inspreken.

Sinds wanneer zijn jullie actief in Suriname?
Zo’n zeven jaar, sinds 2019. We hebben natuurlijk die historische connectie met Suriname, daarnaast is het een voordeel dat Nederlands de officiële taal is waarin wordt lesgegeven. Met hulp van lokale organisaties zoals de Nationale Stichting voor Blinden en Slechthzienden in Suriname (NSBS) ondersteunen we met name schoolkinderen met een visuele beperking. Dat doen we onder andere door lesboeken om te zetten naar braille. Eind 2025 kregen we van de KSBS subsidie voor ons werk daar.

De situatie is er schrijnend?
Van de naar schatting 17 duizend blinden en slechthzienden in het land zijn er slechts zo’n 150 in beeld bij de NSBS. Vrijwel uitsluitend in de hoofdstad Paramaribo, in de binnenlanden worden ze niet bereikt. Sterker nog, daar heerst nog een taboe op blindheid. Deze kinderen worden vaak thuisgehouden en gaan niet naar school. We zoeken naar mogelijkheden om hen te bereiken, maar dat is erg lastig. Vanuit de

Lesmateriaal in braille maakt het verschil.

overheid komt ook geen steun, Suriname zit sinds een aantal jaren in een diepe economische crisis.

Kun je een voorbeeld geven van wat er zoal nodig is?
Er is een groot tekort aan lesmateriaal in braille. Hierdoor kunnen blinde leerlingen niet goed meedoen in het onderwijs. Logischerwijs raken ze daardoor op achterstand, en dat is schrijnend.

Wat kun je als CBB concreet doen?
De afgelopen twee jaar hebben we bijvoorbeeld een aantal Surinaamse schoolboeken omgezet naar braille en naar Suriname gestuurd voor blinde en slechthziende kinderen in het reguliere onderwijs. Vaak krijgen zij hun materiaal in braille te laat, of helemaal niet. Brailleboeken zijn extreem belangrijk. Zonder braille raken kinderen hun woordbeeld kwijt – en dan ben je in wezen analfabeet.

Ben je zelf wel eens in Suriname geweest?
Zeker, ik heb er langer geleden zelfs een half jaar gewoond. Afgelopen februari was ik er nog, namens de CBB. We wisten dat de pc waarmee de brailleprinter werd aangestuurd, kapot was. Die draaide nog op Windows95, dus dat zat er een keer aan te komen. Een nieuwe printer was er wel, maar zonder de juiste brailleer-software. Ik heb een Duxbury-licentie meengenomen en geïnstalleerd. Nu kunnen ze weer printen. Bovendien kunnen de NSBS-medewerkers deze software op een laptop zetten en thuis het werk alvast voorbereiden. Hoeven ze op kantoor alleen nog maar de printer aan te zetten. ■

Kim van Iersel, Wim Pierik & Frank Ter Beek schrijven beurtelings deze column. Kim (1973) is getrouwd met Berry en woont in Tilburg.

Blindganger

Niet alles is wat het lijkt

Als ik met iemand op straat loop, ben ik me door- gaans bewust van het feit dat anderen kunnen horen wat ik zeg. Persoonlijke of privacygevoelige onderwerpen bewaar ik liever voor een ander moment of omgeving. Maar soms gebeuren er dingen die je niet kunt voorzien.

Zo liep ik eens met Dennis, mijn jongste stiefzoon, en mijn geleidehond door de wijk. Plots hield mijn hond onverwachts op met lopen, wat nogal merkwaardig was. Ik mompelde iets als: “En wat gaan we nu doen?” Links van me hoorde ik wat gelach, en ook Dennis kon zijn lachen niet inhouden. Zonder me bewust te zijn van de reden vervolgde ik mijn weg, terwijl hij me vertelde wat er aan de hand was. Daar stond een stelletje dat elkaar aan het kussen was, en mijn hond vond dat kennelijk erg interessant! Goede timing, Kim!

Een andere dag was ik ook met mijn hond onderweg. Na het uitlaten liet ik hem snuffelen op het grasveld voor een museum, vlakbij mijn woning. Ineens hoorde ik een stem: een mevrouw vroeg me wat er op het bord stond. In een flits schoot door me heen dat dat een vreemde vraag was, zeker aan iemand met een geleidehond en een herkenningsstok in haar hand. Maar ik bedacht ook cynisch dat er misschien wel “Verboden voor honden” op dat bord kon staan! Ik antwoordde dat ik het niet wist, omdat ik blind ben. Ze moest lachen en zei dat dat heel toevallig was; zij was zelf zeer slechthziend. Dus helemaal geen rare of dubbelzinnige vraag.

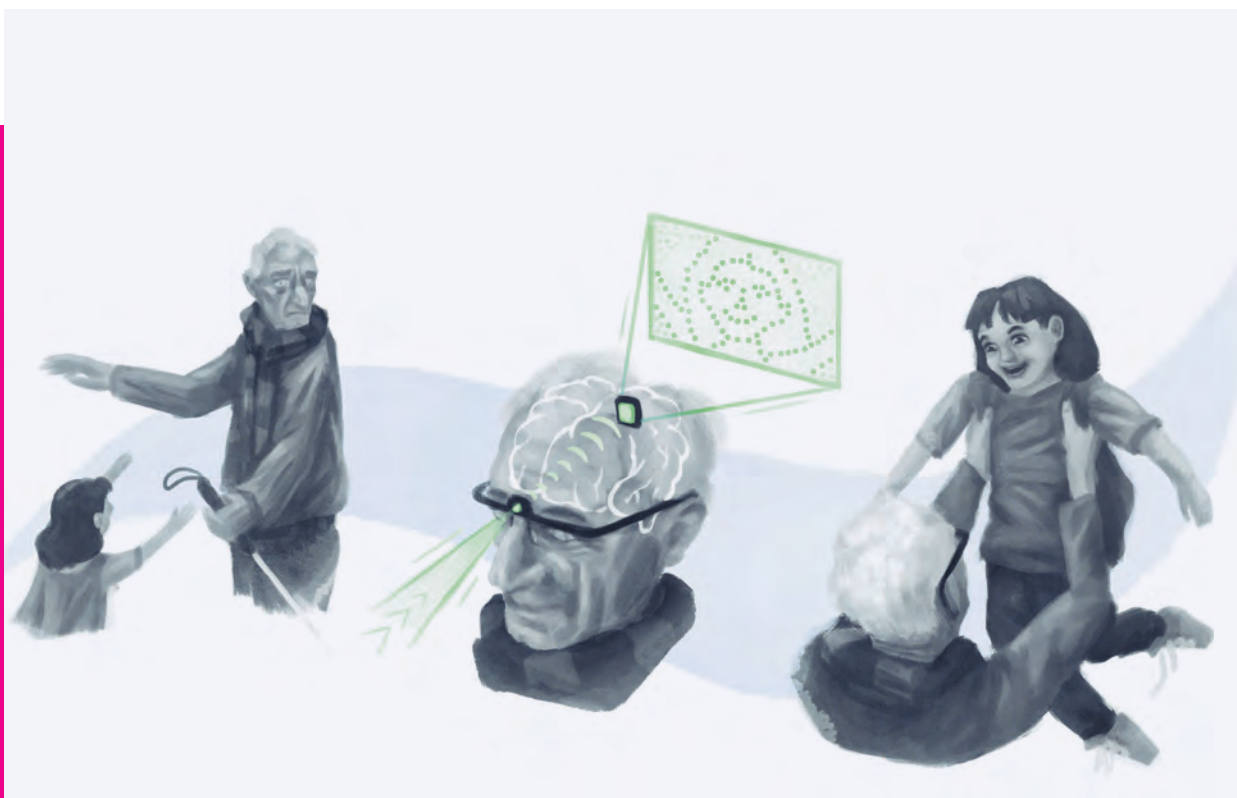
Het is algemeen bekend dat mensen elkaar, bewust of onbewust, kunnen beoordelen op uiterlijk. Die eerste indruk blijkt niet altijd juist te zijn. Maar het wordt een ander verhaal als dat ook uitgesproken wordt. Zo trof ik eens een taxichauffeur die meende dat ik ijdel was. Hij baseerde dat op het feit dat ik een bril droeg en met een geleidehond liep. Ik vond dat nogal kort- zichtig, maar ik ben er toen niet op ingegaan. Wat zou ik ermee opschieten?

Ook herinner ik me een opmerking van een man die gordijnen kwam ophangen die we kort daarvoor in zijn winkel hadden gekocht. Hij groette me en merkte op dat ik toch wel in het donker zat. Na een korte stilte voegde hij eraan toe: “Oh, maar dat zit jij altijd,” terwijl hij een bulderende lach liet horen. Het leek hem vast een goede grap, maar ik vond van niet. ■

Serie aandoeningen aan het oog

Al ver in de vorige eeuw werd onderzocht hoe je blinde mensen met behulp van stroominjecties in de hersenen weer iets kunt laten waarnemen. Zo'n zestig jaar later heeft de Visie & Cognitie Groep van het Nederlands Herseninstituut een methode ontwikkeld die blinden inderdaad weer een rudimentaire vorm van waarneming kan teruggeven. Dat gaat niet via de ogen, maar via de hersenen, legt prof. dr. Pieter Roelfsema uit: "Onze inschatting is dat je dan op straat genoeg ziet om niet tegen andere mensen aan te botsen."

door John van Enckevort

Waarneming via de hersenen.

Hersenprothese geeft blinde mensen weer een beetje zicht

Waar houden jullie je als Visie en Cognitie Groep mee bezig?

Onze groep richt zich op fundamenteel hersenonderzoek, waarbij we vooral kijken naar wat er gebeurt in de hersenen wanneer je iets ziet. En vervolgens wat er gebeurt wanneer je begrijpt wat je ziet. In dit onderzoek is de doelgroep mensen die wel hebben kunnen zien, maar nu blind zijn omdat hun oogzenuw is afgestorven. Al zestig jaar geleden was bekend dat blinde mensen tijdens het elektrisch stimuleren van een draadje in de visuele hersenschors een stip zagen. Daar borduurt ons onderzoek in zeker zin nog op voort.

Dat 'zien' gaat dan niet via de ogen?

Nee, dat klopt. Je moet wel een normale visuele ontwikkeling hebben doorgemaakt, zodat de verbindingen die je nodig hebt om te zien in je hersenen beschikbaar zijn. Word je vervolgens blind, dan blijven deze verbindingen bestaan. Die hersencellen liggen te wachten op informatie vanuit de ogen, maar die komt dan niet meer. Wij zijn bij apen een hersenprothese met tot duizend draadjes in de primaire visuele hersenschors gaan aanbrengen. Daarmee haal je weer een beetje informatie terug. Deze apen konden bijvoorbeeld letters herkennen, vergelijkbaar met letters op een matrixbord langs de snelweg.

Kun je dat ook bij mensen zo doen?

Ja, maar het probleem is wel dat de plek waar je in de hersenschors moet zijn, de primaire visuele cortex, bij mensen nogal verscholen ligt. Dat vergt een aanzienlijke operatie. In Spaans onderzoek, waar wij mee samenwerkten, hebben ze dat zo gedaan. Vijf mensen kregen een half jaar lang die draadjes geïmplanteerd. Dat ging goed en veilig, al werd wel duidelijk dat je met deze methode eigenlijk geen zicht in het gehele gezichtsveld kunt bereiken.

Terug naar de tekentafel?

In feite wel een beetje. Daarbij kwam al snel een ander gebied in onze aandacht, de laterale geniculate nucleus (LGN). Deze hele kleine kern is tussenstation voor bijna alle visuele informatie die het oog aan de visuele cortex overdraagt. Om daar ook draadjes te kunnen aanbrengen, hebben we een nieuw soort elektroden ontwikkeld, waarvan we er zo'n duizend op die plek zouden kunnen aanbrengen.

Is dat veilig?

Dezelfde methode die wij willen gaan gebruiken, lijkt sterk op diepe hersenstimulatie. Daarmee kunnen mensen met de ziekte van Parkinson worden behandeld. Wereldwijd zijn met deze patiënten al 200 duizend operaties gedaan, de methode is veilig en betrouwbaar. Ons zelfvertrouwen heeft nog een extra boost gekregen omdat neurochirurg Rick Schuurman ook geen beren op de weg zag. Hij heeft op het AMC veel ervaring met hersenstimulatie-operaties. Hij verwacht dat hoe wij het via LGN willen gaan doen, prima gaat werken. Tot slot hebben deze operaties nog het voordeel dat we er maar een klein gaatje in de schedel voor hoeven te maken, er hoeft geen groter stuk uit de schedel.

Wat zouden blinde mensen dan weer kunnen 'zien'?

Duizend draadjes kun je je voorstellen als duizend pixels. Dat is in vergelijking met de tot 1 miljoen pixels die je met goede visie ziet, bescheiden.

Hierdoor is het bijvoorbeeld niet mogelijk dat je zoiets als gelaatsuitdrukkingen bij anderen zou kunnen waarnemen. Maar het is wel voldoende om op straat de stoeprand te zien en niet tegen mensen op te botsen die je tegemoet lopen. Bovendien zou het ook kunnen dat je door de ervaringen die je opdoet, er wel steeds beter in wordt.

Hoe ziet jullie tijdspad eruit?

We hebben onze nieuwe methode bij twee apen getest, met goede resultaten. Misschien doen we dat nog een derde keer, maar we zijn ons eigenlijk al aan het voorbereiden om het op mensen te testen. Dat mag niet zomaar, het is natuurlijk ook een medisch-ethische kwestie. Je moet aantonen dat dit de logische volgende stap is, waarbij we bovendien alle risico's zoveel als mogelijk hebben uitgebannen. Daar zie ik eigenlijk geen problemen, ons voornemen is dan ook om in 2027 de eerste testen met blinden te gaan doen. We werken er met een groot team al heel lang aan en we hebben er veel vertrouwen in, het is absoluut geen hersenspinsel.

Verwacht je dat mensen zich hiervoor zullen aanmelden?

Eerlijk gezegd wel. In Spanje is dat bijvoorbeeld ook gelukt, terwijl die operaties veel ingrijpender waren dan hoe wij het gaan doen. Wel is het belangrijk om te zeggen dat het om onderzoek gaat. Het is geen behandeling. Iedereen die zich aanmeldt, doet dat onzelfzuchtig. Voor de komende generaties lotgenoten. ■

W

Dankzij uw donatie kan de KSBS jaarlijks vele projecten voor blinde en slechtziende mensen steunen. .
Meer weten over ons werk? Kijk op www.ksbs.nl

Portret van een leerling

Nikita Nana Grigorian (17)
Visio Onderwijs
Grave, VMBO
klas 4

'Mijn hart ligt bij zingen en acteren'

door Jenneke van Dongen | foto John Smits

In welke klas zit je?

Ik zit in de examenklas van VMBO-t. Ik doe de richting economie. Niet dat ik dat het leukste vak vind, maar dan houd ik meer opties open voor de toekomst.

Wat zijn je eerste opties dan?

Mijn hart ligt bij muziek en acteren. Ik zing al sinds ik kan praten, volgde programma's als The Voice Kids. Ik heb al wel eens op een bruiloft gezongen en op schoolfeesten. Ik wil het zingen nooit meer kwijt in mijn leven.

Wat voor liedjes zing je?

Voor al popliedjes, songfestival-liedjes en zo. Mijn ouders komen uit Armenië en ik zing ook in het Armeens. Mijn stem klinkt in het Armeens het mooist.

Heb je ook zangles?

Ik heb anderhalf jaar zangles gehad, maar daar ben ik mee gestopt omdat ik voor het vak muziek een instrument moest kunnen bespelen. Pianoles én zangles, dat was teveel van het goede.

Je bent op televisie te zien, hoe zit dat?

Twee jaar geleden vertelde onze

docente Engels dat er jongeren met een visuele beperking gezocht werden voor een televisieserie. Ik twijfelde of ik me daarvoor moest aanmelden, maar iets in mij zei dat ik dat wel moest doen. Ik moest een filmpje insturen en werd toen uitgenodigd voor een casting in Antwerpen.

Spannend! Hoe was dat?

Ik was heel zenuwachtig. Je wordt heel kritisch bekeken door allemaal onbekende mensen. Toen ik hoorde dat ik de rol kreeg was dat zo onwerkelijk. Het voelde als een droom. Er waren twee opnamedagen in Brugge. Je moet de tekst natuurlijk helemaal uit je hoofd leren, want je kunt er niet even de brailletekst bij pakken als je het niet meer weet. Het is wel jammer dat ik de camera's en de lichten niet kon zien, maar voor de rest was het geen belemmering dat ik blind ben. Ik merkte vooral dat ik acteren heel leuk vind.

Wil je verder gaan met acteren?

Het zou geweldig zijn om iets met zingen of acteren te doen. Maar ik wil niet al te hoge verwachtingen hebben, je moet ook geluk hebben

om daar je beroep van te maken. Je moet in het leven rekening houden met alle voor- en nadelen. Daarom ga ik na mijn examen starten met de studie sociaal werker aan het ROC. En houd ik ondertussen alle opties voor zingen en acteren open.

Sociaal werker is wel een heel andere richting. Wat trekt je daarin aan?

Ik houd ervan om anderen te helpen. Ik weet wat voor problemen jongeren kunnen hebben en het lijkt me mooi om hen daarbij te helpen.

Maar wat het ook wordt: als je iets wil bereiken in je leven, dan moet je er echt voor gaan en dan kom je er ook. Met acteren dacht ik eerst ook 'dat kan ik niet omdat ik blind ben', maar nu denk ik: 'het komt op je pad en dan moet je het met beide handen vastpakken en ervoor gaan!'

En nog even over je acteerdebuut. Hoe heet de serie waar je in speelt?

De serie heet 'Blind Sherlock' en is bij Netflix te zien. Het is een hele spannende serie. Als je begint met kijken, dan wil je blijven kijken, maar verder verklap ik er niets van! ■

Colofon

De Stem van Grave verschijnt vier keer per jaar en wordt uitgegeven door de Katholieke Stichting voor Blinden en Slechtzienden (KSBS), Grave. | ISSN 1383-0260

Eindredactie Jenneke van Dongen, destemvangrave@ksbs.nl, T 06 39 41 36 83
Redactie Barbara van Gelder, Anna Marton, Wim Pierik, Suzanne Sparidans
Redactionele medewerking Jenneke van Dongen, John van Enckevort, Corné Verschuren, Thea Westerbeek
Correcties Jac Lemaire
Vormgeving Weijsters & Kooij vormgevers
Druk Weemen, Haps

Donateursadministratie

Jan van Cuykdijk 1, 5361 HM Grave
T 06 39 41 36 83, donateurs@ksbs.nl
Bank NL91 INGB 0001 1122 33
Wij verzoeken u adreswijzigingen schriftelijk of via mail door te geven.

Gesproken vorm

De Stem van Grave verschijnt ook op daisy voor mensen met een leeshandicap.

Streamen of downloaden

Abonnees kunnen zich hiervoor aanmelden bij de CBB via: klantenservice@cbb.nl, T (0341) 56 54 77.
Nog geen abonnee?
Meld je dan aan via info@ksbs.nl.

KSBS

De KSBS verleent financiële ondersteuning aan projecten en activiteiten in Nederland en ontwikkelingslanden. De KSBS zet daartoe giften en legaten van mensen in die het werk van de KSBS en De Stem van Grave ondersteunen. Giften zijn binnen bepaalde grenzen deels fiscaal aftrekbaar. Schenkingen van vijf jaar via een schriftelijke overeenkomst zijn geheel aftrekbaar. Zie www.ksbs.nl voor meer informatie.

Adressen revalidatie & advies

Koninklijke Visio, expertisecentrum voor blinde en slechtziende mensen heeft vestigingen in het hele land. Kinderen en volwassenen kunnen hier terecht voor advies, revalidatie en voorlichting over hulpverleningsmogelijkheden.

Locaties Visio in Zuid-Nederland:

Breda T 088 585 87 00

Heerbaan 14-4, 4817 NL

Eindhoven T 088 585 88 80

Dr. Holtroplaan 15-39, 5652 XR

Goes T 088 585 95 00

Stationspark 2, 4462 DZ

Nijmegen T 088 585 89 40

Javastraat 104, 6524 MJ

Sittard T 088 585 88 00

Arendstraat 1A, 6135 KT

Vught T 088 585 88 80

Vlasmeersestraat 99, 5261 TB

Elke locatie heeft een ruimte waarin hulpmiddelen voor blinde en slechtziende mensen te zien en uit te proberen zijn.

Kijk voor alle vestigingen en voor scholen en woon- en dagvoorzieningen van Koninklijke Visio op www.visio.org.

Visio